

במבט ראשון

מאת: גרשון ברגסון

אני וכל מיני חיות

עורכות: מיריק שניר, יונה טפר, איורים: גיל-לי אלון קוראל, הוצאת: הקיבוץ המאוחד / ידיעות אחרונות / ספרי חמד / 89 עמ', 1993, פורמט אלבום, צבעוני, מנוקד.

בספר שירים שנושאים חיות, מהם נפוצים שילד יודע אותם מתוך שמיעה שההורים קוראים להם בהזדמנויות שונות. השירים קצרים ואוצר לשוני מצומצם, וקל להם לזכור את תוכנם מפאת החזרה ומפאת החריזה.

באנתולוגיה של "וכל מיני חיות" כלולות חיות הבית וכאלה שהילד רואה אותן בסביבתו - כלב, חתול, צפור, נמלה, חמור, פרפר ויש חיות שהוא מכיר מתוך הצעצועים הנפוצים: דובון, ארנב, אריה. יש באוסף גם שירים סיפורים (74 עמ'). הלקט בא להעשיר את עולמו של הילד וגם להעשיר את שפתו... בסוף הספר נמצאת הדרכה של ד"ר צביה ולדן, כעיון הדרכה להורים על משמעות החומר הנמצא בלקט.

מי אוהב אותי?

כתבה: עדולה, איורים: טיה סטרימבנד, הקה"מ, 1990 30 עמ' צבעוני.

בספר 21 שירים מיעוטי טורים, ברובם ארבע שורות, מלווים ציורים צבעוניים כשהגיבורים של הציור הם ברובם בובות. אך יש גם בעלי-חיים; צפורים, שבלולים, זיקית. גם דוממים הקרובים לתפיסתו של הילד - נדנדה, טרקטור סירה, מטריה ועוד.

החומרים שבספר והשפה התקנית מאשרים את ההיגד הזה. הסגנון, כמובן, בהתאם לתפיסת הילדים הפעוטים. התוכן של השירים תפיסת הילד סביבתו: דיאלוג עם בעלי-חיים, נדנדה, שלכת, ענן, שוקו, דחליל, טרקטור, גשם. לכל אחד מן השירים ממחיש הציור. בגב הספר עדולה כותבת שאת השירים קראה לילדיה כשהיו קטנים, "וספר קטן זה הוא נסיון לשחזר את החוויה ההיא" אכן מותר להאמין לה.

חתול בגשם

כתבה: עדולה, ציר: אהרן שבו, עם-עובד, 1992, 36 עמ', צבעוני.

בספר 30 שירים המקיפים עולם ומלואו מעולמו של הילד בילדות קדומה. תמצאו שם עצמים מציאותיים ודברים דימיוניים: דמעות, אמא במטבח, חתול וקיפוד.

גמד ומפלצת וחרהורים על הרוח והגשם, קיץ, וחורף וגשם, ושהיה על חוף הים, והגיגים שמעסיקים את הילד.

השירים מוגשים ברוח הומוריסטית, ויש בהם לעיתים ביקורת עצמית. כגון בשיר "ספר לי": עדולה מסיימת את השיר שנושאו מפלצת: "אז מה אם זה מפחיד

אני אוהב לפחד".

יש בשיריה למידה טובה כגון ב- "הם לא יתנו"

הרוח יכולה לכבות נרות - הזכוכית לא תתן

הרוח יכולה להרביץ לפרחים - החממה לא תתן

הרוח יכולה לדחוף אניות - הנמל לא יתן.

היא נוהגת לחזור על ביטויים בראשית השיר, (אנאפורה) והדבר מקל על הילד לזכור את השיר, ויש גם מקרים של חזרה בסוף השיר - (אפיפורה) כגון בשיר המצוטט: לא תתן, לא יתן.

חמש מכשפות הלכו לטיל

כתבה: רונית חכם, איירה: אורה איל,

הוצאת איילות 1993, 24 עמ' לא ממוספר, מנוקד.

סיפור דמיוני, כמובן, על חמש מכשפות "שהלכו לטיל" אולם במשך הטיוול נעצרה ונתקעה לסירוגין מכשפה אחת ונותרה מהחמש אחת בלבד.

אך הסיפור לא תם - אל המכשפה שנשארה לבדה הצטרפו, לאט לאט, כל אלה שנתקעו לפני-כן ובהדרגה שוב השלימו את המספר שבהתחלה חמש.

המכשפות לא גרמו רעה לאנשים, אלה מכשפות שגורמות למבוכה; "וקפצו מגרונם לטאות. הלטאות השתכשכו בספל הקפה" - אך הן קשרו ללטאות תזנבות, ויצאו לרחוב בשירה ומחולות".

הטיפוס השלילי הוא "אשמדאי, הרע המגעיל".

אין בספר מסר. המסר היחיד הוא בשיחה שבין הילד הקטן לאמו.

הילד אומר: "אמא תראי הנה מכשפה".

והאם אומרת "אין בעולם מכשפות חמודי".

אך זה לא מספיק לשכנע את הילד הוא ממשיך להסתכל ורואה ש... "המכשפה עשתה לו פרצוף של חמור".
זאת אומרת, שהילד הקטן בכל זאת מאמין שיש מכשפות. המבוגר המקריא את הסיפור, צריך לתת דעתו שכל הסיפור הוא לשם שעשוע, וצריך איכשהו לשכנע את הילדים כי כל הנאמר דמיוני בלבד.
הורה או מחנכת שיזדקקו לסיפור וירצו לקרוא לילדיהם את הסיפור חייבים להיות זהירים ולהדגיש שכל המסופר פיקציה היא, ואין בעולם מכשפות.

הרפתקאה לילית

כתבה: נוגה מרון, איורים: דני קרמן, הוצאת "נועם", 64 עמ', אות גדולה, לא מנוקד.

בספר תיאור הווי משפחתי, היחסים בין אח ואחות. התגובות של הילדים לאחר שנרכש מחשב משומש. ותגובותיהם לאחר שנולד אח קטן.
בסיפור לבטים של הקטנים ביחסיהם עם מוריהם, וחבריהם. קצת "שקרים קטנים" שהם שכיחים אצל ילדים שאינם תופסים את המהות.
והעיקר הרפתקה - שלפי המחברת הנמען הוא גילאי 11-7. בריחה מהבית של נעמה - הבת הבכורה.
תיאור החווי ריאלי, ונוגה מרון אינה מקשטת אותו. לפי רוח המסופר מסתתרת נימה חינוכית אך אינה מגוייסת.
האיורים של דני קרמן מוסיפים לגיוון הספר.

לחשוב על מה שאין

ריקי גושן, הוצאת ירון גולן 1993, לא מנוקד.

בספר מונולוגים של ילדה, המשתרעים על עמוד אחד בדרך-כלל, והיא מתחלקת עם קוראיה על חוויות שלה בחיי המשפחה וגם בחיי בית-הספר.
בספר הקדמה של פסיכולג קליני, המופנה להורים המסביר שאין להמנע מילדים בכל הגילים לשוחח על מושג המוות, כי הימנעות יכולה לגרום למצב הקרוי "אבל פתולוגי".
הוא מטיף לחשוף את הנושא בהסתמכו על תחום חדש בשדה הפסיכולוגיה הנקרא "חיסון נפשי", ולכן יש להיעזר בסיפוריה של הילדה גיבורת הספר, המתמקדת במות אביה שנעלם והיא מהרהרת בנושא בשם הספר "לחשוב על מה שאין".

המונולוגים של הילדה תמציתיים מאד, ואין בהם מתח וגירוויים להמשך הקריאה. אך מיש שירצה להיאחז בהמלצותיו של הפסיכולוג הקליני יוכל להיעזר בכתוב שם.

הילדה הכי נקייה בעולם

כתבה: חנה לבנה, איורים: רינת הופר, בסגנון הומוריסטי "דביר" 1993, 28 עמ' צבעוני, מנוקד.

דנה ילדה בגיל הגן, נקיה למופת, היא היתהבת- יחידה: אבא, אמא, האמהות בגן "הציגו אותה כדוגמא לילדים שלהן" - שיתנהגו כמו דנה. בקיצור: דנה גדלה בבית באווירה סטרילית, עד שנולד אחיה דור ואז חל מפנה קודם כל אצל הוריה.

כשדור חזר מהפעוטון וניכרו עליו "לכלוכים" "צבוע בכל מיני צבעים", זכה לתשובות מהחורים.

המפנה קודם חל אצל ההורים, והם שינו את הנוהג לשמור על הנקיון. הספר החינוכי המובהק בא ללמד שאפשר לתקן את השקפת המבוגרים על סדרי חינוך, והילד הקטן משפיע על המבוגרים המשנים את עמדתם. הלקח הוא - אפשר וצריך לשמור על נקיון של הילדים אך יש לדעת אימתי ובאיזו מידה.

יום יום צוחקת השמש

כתבה: דבורה קוזינר, (בן נר) איורים, ועיצוב גרפי: סטודיו חיים רון, "יבנה" 1993, 48 עמ' פורמט 28/21, אות גדולה, מנוקד.

זהו ספר שירים המתייחס לחגים ולתופעת טבע, הנך מוצא פה שירים לחגים רה"ש, סוכות חנוכה, ט"ו בשבט, פורים פסח, יום הזיכרון, ל"ג בעומר, שבועות. אולם אין שיר ליום כיפור...

שירים למחזור השנה לפי סדרם: היורה רוח - סתו, האביב, הקיץ. המשוררת עוקבת אחרי תמונות בטבע: נדידת הציפורים - מסע החסידות, הזרזירים וגם מקבלת בשמחה את הקיץ שהגיע.

כל הנושאים מוגשים בשיר, בשפה כמעט ללא סלנג, ולעתים גבוהה מדי שילד ודאי זקוק לביאור או למילון שיריה של דבורה קוזינר ברובם ברוח אופטימית כנאמר בכותרת "יום יום צוחקת השמש.

- אנחנו שרים בשמחה/ על כל הילדים שלנו/ במשפחה. (4)
 נצבה סכה/ עם רדת יום/ מצהלת לב רואה (10)
 הגשם הגיע - ברוך הבא/ שירד בעתו/ לברכה וטובה (13)
 הובל היבול בשמחה וגיל. (18)
 בכבישים ובבתים/ שמחת גדולים ופעוטים (22)
 והדס הקטנה.../ וצוחקת וצוהלת/ כמה יפה (24)
 העיקר היא השמחה (28)
 אפילו בשיר "יום-הזיכרון" מסתיים ברוח אופטימית
 "ומחר יום העצמאות/ ויהיו חגיגות/ וכלם ישמחו. (32)

קוזינר משתמשת כדי לגוון ולהדגיש את המסר שלה באנאפורות. כך בשיר יום-יום צוחקת השמש, האנאפורה כמו הכותרת (6) בשיר שנה חדשה, האנאפורה: שנה חדשה (8)
 ברוח סתו - המלה מי (14). כשבגליל יורד הגשם - כשבגליל (22)
 בריח של פסח - אנאפורה מגוונת: ריח של פסח הגיע אלי/ (30)
 להיות חופשי - מה זה להיות חופשי (34), וכך בהמשך (36, 42, 43, 44)
 ויש גם אפיפורה. בשיר רוח סתו - זה הרוח זה הרוח - רוח סתו(14).
 בשיר מריחים את האביב: ומריחים את האביב, כבר מריחים את האביב,
 הרחתי את האביב (27)
 חן מיוחד נסוג באיורים ובעיצוב הגרפי של חיים רון.
 האיורים הנטורליסטיים בצבעים מרהיבים, והעיצוב הגרפי, באותיות בולטות ומגרות לקריאה.
 ספר שוודאי יעזר למחנכים בכל ימי השנה כדי לגוון את המסיבות והחגיגות לרגלי החגים.